

TRØNDELAG SENTERPARTI
Fylkestingsprogram 2023-2027

TRYGG STYRING
TRYGG FRAMTID

HELE TRØNDELAG

Innhold

Innhold.....	3
1. Trøndelag mot 2030	4
2. Senterpartiets verdigrunnlag.....	5
3. Ung i Trøndelag	6
4. Økonomiske rammer og planer i Trøndelag.....	7
5. Klima.....	8
6. Utdanning.....	9
7. Næringsliv	10
<i>Industri.....</i>	<i>12</i>
<i>Landbruk.....</i>	<i>12</i>
<i>Reindrift:.....</i>	<i>14</i>
<i>Havbruk og fiske:.....</i>	<i>14</i>
<i>Reiseliv, opplevelser og kreative næringer.....</i>	<i>15</i>
8. Kultur og folkehelse	16
9. Samferdsel.....	17
<i>Bane:.....</i>	<i>19</i>
<i>Båt:.....</i>	<i>19</i>
<i>Fly:.....</i>	<i>20</i>
<i>Digitalisering og infrastruktur:.....</i>	<i>20</i>
10. Veg.....	21
11. Tannhelse	22
12. Internasjonalt samarbeid	23
13. Fylkeskommunen som arbeidsgiver.....	24
14. Fylkeskommunen som eier og innkjøper	25

1. Trøndelag mot 2030

Fylkestingsprogrammet for 2023–2027 er utformet i en mer usikker tid enn på lenge for innbyggerne i Trøndelag. Etter en stor innsats for å håndtere en verdensomspennende pandemi i vår del av verden har det siste året vært preget av den forferdelige angrepskrigen som Russland startet i februar 2022 mot Ukraina. Vi merker det konkret gjennom flyktningestrømmen som kommer til Norge og til Trøndelag. Vi skal strekke oss langt for å hjelpe de nye trønderne.

I denne nye hverdagen må vi leve med en økt risiko for eskalerende krigshandlinger og med økonomiske utfordringer. Mange sliter økonomisk og har bekymringer for hvordan man skal få betalt den siste regningen. Dette krever ledelse på alle plan i samfunnet. Det er avgjørende at det blir ført en politikk som får kontroll med prisveksten og renteøkningen. På tross av den store prisveksten og renteøkningen i 2022 er det tilnærmet full sysselsetting i Trøndelag. Det er bra! For som vi alle sammen vet, arbeid er en av de viktigste faktorene for å kunne ha et godt liv.

Valgperioden som dette programmet skal gjelde for vil være preget av et næringsliv og samfunnsliv som skal omstilles mot et lavutslippssamfunn. De økonomiske betingelsene er endret og samfunnet er allerede i stor transformasjon der alle sektorene skal kutte utslipp av CO₂. Vi må forme rammebetingelsene slik at Trøndelag som helhet kommer gjennom omstillingen med større verdiskaping og flere ansatte i bedriftene rundt om i fylket. Behovet for mer arbeidskraft for denne omstillingen ser vi er økende og dette må løses i et nært samarbeid mellom partene i arbeidslivet. Det må rett og slett bli flere trøndere for at vi skal ta ut potensialet i denne jobben! Vi må derfor legge til rette for å:

Styrke beredskapen

Omstille samfunnet med kunnskap og engasjement

Skape fremtidstro for våre barn, barnebarn og nye trøndere i Trøndelag!

Trøndelag er mangfoldig, sånn som trønderne er. For at trønderen skal få utvikle seg videre er det avgjørende at vi legger til rette for vekst og utvikling som inkluderer alle trøndere. Vi har alle behov for å kjenne på mestring og livsglede, enten gjennom arbeid, fritid, verv eller utdanning. Å utvikle hele samfunn krever en bred innsats fra oss alle. Det har mye å si for rekrutteringen til arbeidslivet i en region hvilket utdanningstilbud som finnes. Det har også mye å si for arbeidsplassene hvilke rammebetingelser bedriftene har og hva fylkeskommunen gjør slik at trønderne på en klimavennlig måte kan bruke kollektivtilbudet vårt til å ta seg rundt. På samme måte som at produktene og varene som produseres i bedrifter på mange forskjellige steder i fylket må finne fram til kundene gjennom et godt veinett.

Verden endrer seg og vi med den. Vi må sikre at vi klarer å lære oss noe nytt, får mer kunnskap om hvordan vi skal gjøre ting annerledes i dag og for framtida. Kunnskap er i dag tilgjengelig på mange måter. Vi skal bidra til at vi gjennom utdannings- og forskningsmiljøene i fylket skal sette mål for trøndersamfunnet slik at vi sammen klarer å gjennomføre det grønne skiftet i årene framover, der vi både kutter utslipp og skaper nye arbeidsplasser. I 2030 skal vi feire og markere vår sterke historie samtidig som vi skal fortsette å utvikle oss for framtida.

Europa og verden er inne i sikkerhetsmessig krevende tid, mange føler på avmakten og usikkerheten med hva fremtiden bringer. Fylkeskommunen må på sin måte bidra i sitt arbeid og tjenesteproduksjon til å gjøre hverdagen så trygg som det er mulig ut fra hva

den nye sikkerhetssituasjonen er. Derfor er det viktig at vi bidrar til å skape trygge lokalsamfunn i hele Trøndelag gjennom strukturer, systemer og tjenester som vi vet fungerer.

Dessuten vil beredskapsarbeid være viktig de kommende årene og dette perspektivet må tas inn i fylkeskommunens planverk.

Vårt fylkesvalgprogram gir en tydelig retning for hvordan vi ønsker at Trøndelag skal utvikle seg de kommende årene. Programmet sier hva vi mener er de viktigste tiltakene og aktiviteter for en god og balansert utvikling i hele Trøndelag framover.

2. Senterpartiets verdigrunnlag

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Vi vil arbeide for et samfunn der mennesker kan utvikle seg fritt. Samfunnskontrakten skal oppfylles av mennesker som tar ansvar for eget liv, for fellesskapet og for naturen. Senterpartiets verdigrunnlag er den kristne og humanistiske kulturarven. Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og menneskeverdet er ukrenkelig og overordnet andre verdier. Jorden er en arv som vi forplikter å forvalte for våre etterkommere. Et levende folkestyre og gode lokalsamfunn skal gi folk trygghet.

Senterpartiet skal bidra til:

- At barn og unge får gode liv og vil leve og bo i Trøndelag
- Verdiskaping i hele fylket
- Et trygt, organisert og rettferdig arbeidsliv
- Utdanning hele livet
- Forskning og teknologiutvikling
- Transport og kommunikasjoner i hele fylket
- Kultur og opplevelser
- Balansert utvikling i hele fylket
- Trygge lokalsamfunn i hele fylket

I tillegg til verdigrunnlaget vårt har vi definert 4 rettesnor:

1. Vi anerkjenner og støtter oppunder lokale initiativ for en positiv samfunnsutvikling i hele Trøndelag.
2. Vi vil ha et likeverdig tjenestetilbud for alle innbyggere i Trøndelag.
3. Vi fatter våre beslutninger basert på lokal kunnskap og medvirkning.
4. Vi skal ha statlige løsninger og gjøre politiske avklaringer som tjener Trøndelag.

Det er disse verdiene og rettesnorene vi skal bruke for å utvikle hele Trøndelag med livskraft, bærekraft og konkurransekraft fram mot 2030, nær folk med et lag -Trøndelag!

3. Ung i Trøndelag

Ungdommer har mange muligheter med tanke på utdanning i Trøndelag, og fremtidens arbeidsmarked har behov for unge både med universitetsutdanning og med fagbrev. Ungdommer i Trøndelag skal kunne fullføre utdanning i Trøndelag. Alle trønderske elever som starter på en fagutdanning skal få de beste forutsetningene til å fullføre denne utdanningen.

Trøndelag er et stort geografisk område med videregående skoler og forskjellige utdanningstilbud spredt rundt om i fylket. I Senterpartiet er vi opptatt av at vi skal ha et desentralisert skole- og utdanningstilbud slik at flest mulig kan bo hjemme lengst mulig. Trøndelag skal samtidig være et fylke som ivaretar de mange ungdommene som bor på hybel.

Trøndelag Senterparti skal med en tydelig og målrettet distriktspolitikk legge til rette for økt bosetting for unge i hele Trøndelag. Gjennom å utvikle personrettede tiltak, finansieringsordninger for boligbygging, en behovstilpasset bestillingstransport og fleksible arbeidsplasser skal unge som ønsker å bo i distriktet ha gode muligheter uansett hvor de bor i fylket.

Digitaliseringen av samfunnet er i full gang, og vi vil se at samfunnet vil endre seg og blir mer digitalisert. Det er viktig at Trøndelag følger utviklingen på dette feltet slik at vi får et fylke som henger med i grunnleggende samfunnsutvikling. Utdanningstilbudene på videregående skoler og fagskoler må ta høyde for kunnskap om programmering og digitalisering i tiden framover.

Stadig flere unge har et sterkt engasjement rundt klima. FN's klimarapport viser til at vi vil møte flere krevende klimautfordringer i fremtiden. Vi må sørge for at vi har forutsetninger og kunnskap om den omstillingen som skal til for å kunne møte de ulike klimautfordringene.

Ungdom er engasjerte, og medvirkningsorgan som Ungdommens fylkesting og Ungdommens fylkesutvalg er en av nøklene for å få engasjert ungdommen i Trøndelag. Senterpartiet skal være garantisten for at ungdommene i Trøndelag har et medvirkningsorgan. Det å ha en forståelse for hvordan demokratiet fungerer er viktig for fremtiden.

Senterpartiet vil:

- Arbeide for at elever i videregående skoler skal ha helsesykepleier til stede på skolen
- Arbeide for at alle elever skal fullføre sin påstartede utdanning
- Opprettholde den desentraliserte skolestrukturen i videregående skole
- Medvirkningsorgan som ungdommens fylkesting skal kunne fortsette arbeidet sitt som i dag
- Arbeide for et bedre skolebusstilbud som legger til rette både for dagpendling og ukependling for videregående elever
- Tilrettelegge for fremtidens behov når man setter i gang fylkeskommunale bygningsprosjekter
- Arbeide for at tilbudsstrukturen i videregående skoler skal være tilpasset det lokale næringslivets behov slik at ungdom kan bo og jobbe i hele fylket.

- Tilrettelegge for mer oppfølging av hybelboere som er tilknyttet videregående skole.
- Fortsette utbyggingen av fiber og internett i distriktene for å sikre at unge i Trøndelag kan bo og arbeide over hele fylket
- Innføre ordningen med «heim for en 50-lapp» i hele Trøndelag i regi av fylkeskommunen.
- Legge til rette for hjemmekontor og pendlerkontor som et viktig virkemiddel for økt bosetting av unge med høyere utdanning i distriktet
- Desentraliserte utdanningsløp på universitetsutdanning
- Holde fast på at nærskoleprinsippet er modell for opptak til videregående skole
- Utvikle fleksibel bestillingstransport til å bli mer tilpasset behovet i de ulike delene av Trøndelag
- Etablere en ungdomskonferanse som opplæringsarena og demokrativerksted for kommunale ungdomsråd og ungdommens fylkesting
- Jobbe for å utvikle eksisterende og etablere nye finansieringsordninger for boligbygging i distriktene
- Arbeide for forebyggende tiltak og økt fokus på unges psykiske helse

4. Økonomiske rammer og planer i Trøndelag

Trøndelagsplanen ble vedtatt av fylkestinget i Trøndelag i desember 2018, og definerer fylkets felles overordna mål fram mot 2030. Det vil i neste periode være nødvendig og riktig å gjennomføre en revisjon av denne planen. Viktige elementer er å legge til rette for vekst, bosetting og utvikling i hele fylket med forskjellige virkemidler tilpasset byer, tettsteder og distrikter. Bærekraft er en overordnet føring mens det i tillegg er flere gjennomgående tema som må hensyntas.

Den økonomiske situasjonen for fylkeskommunen er utfordrende. I tillegg viser demografiutviklingen at det skal bli flere eldre trøndere og færre yngre. Dette skaper utfordringer for vår tjenesteproduksjon.

Senterpartiet ønsker en balansert utvikling av hele Trøndelag. For å få til dette kreves det at de økonomiske rammene tilpasses i drift. Økende lånegjeld med stigende rente gjør at en større andel enn tidligere vil gå til økte rentekostnader og økte avdrag. Det er nødvendig for fylkeskommunen å dempe investeringstakten slik at gjeldsgraden dempes i kommende periode. Dette vil kreve tøffe prioriteringer, og gjeldsveksten som har utviklet seg de siste årene vil ikke være bærekraftig over tid.

Det sørsamiske området strekker seg fra Helgeland i nord og til Engerdal i sør, og Trøndelag utgjør den største delen av dette området. Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Trøndelag Fylkeskommune ble inngått i 2018 og beskriver utvikling av samisk kultur- og samfunnsområder. Fylkeskommunen har rollen som samfunnsutvikler i tillegg til å ha forvaltningsansvaret for samisk språk. Dette ansvaret kommer til syne gjennom en rekke planer og strategier; skoleplaner, handlingsplaner for næring, kunst og kultur, regional plan for kulturmiljø og arealbruk er noen eksempler på dette. Fylkeskommunens arbeid prioriteres ut fra forpliktelsene i avtalen.

I forbindelse med sammenslåingen av fylkene har det vært nødvendig å forsere en del investeringer for både veg- og utdanningsområdet. Kommende prosjekter må derfor i større grad også vurderes opp mot hvordan driften påvirkes av lavere driftsrammer for den enkelte sektor. Det kan være en risiko hvis man ikke passer på dette at det kan få en uønsket effekt, der både struktur og kvaliteten på de tjenestene som gis rundt om i Trøndelag vil bli satt under press. Investeringer som gir samfunnsmessige gode løsninger for bosetting, klima og økonomisk lønnsomhet må prioriteres.

Senterpartiet vil:

- Sikre et netto positivt driftsresultat.
- Arbeide med å bremse gjeldsutviklingen gjennom økonomiplanperioden
- Sikre et disposisjonsfond som gir nødvendig likviditet og handlingsrom for å håndtere uforutsette hendelser.
- Sikre en forsvarlig og trygg økonomisk styring ved å overholde vedtatte handlingsregler gjennom en effektiv drift av fylkeskommunen.
- Arbeide for å sikre økonomisk kompensasjon ved overføring av statlige oppgaver til fylket.
- Prioritere balansert utvikling og lokalt handlingsrom ved revidering av regionale planer og strategier.
- Bidra til å øke bruken av samisk språk og synliggjøre det i offentlige rom
- Styrke kunnskapen om og kompetansen i samisk, samt ivareta og utvikle samiske møteplasser.
- Arbeide for språklig likestilling.

5. Klima

Trøndelag er som resten av verden utsatt for klimaendringer. Vi kan alle på vårt vis bidra til å nå vårt felles mål om utslipp. Gjennom felles innsats må vi bidra til at Trøndelag blir et mer grønt og bærekraftig fylke. Klimaomstillingen angår oss alle både i privatlivet, i næringslivet som arbeidstaker og i samfunnslivet som en del av et lokalsamfunn.

Senterpartiet vil være en pådriver for at bruk av innkjøpsmakt skal bidra til reduserte utslipp gjennom å handle lokalt og sette krav i vårt innkjøpsreglement. Lokale bedrifter som er klimasertifisert og som produserer sine varer lokalt og i Norge skal foretrekkes. Vi ønsker videre at Fylkeskommunen skal være en pådriver og bidragsyter til at kommunene får på plass gode rutiner når det gjelder klimaplan og klimaregnskap. I tillegg bør Fylkeskommunen være en pådriver til innkjøpsstrategier og avfallshåndtering som ivaretar bærekraftsmålene i hele fylket.

Senterpartiet er opptatt av bærekraftig ressursbruk. Vi ønsker å støtte opp under produksjon, distribusjon og konsum av lokale produkter, og vet at et bredere tilbud av lokale produkter og innsatsfaktorer gir redusert behov for transport. Reduksjon av matavfall er et viktig klimatiltak for oss alle. Senterpartiet mener at gjenbruk og resirkulering må inn som opplæring i alle skoletrinn.

Alvorlige og akutte klimahendelser kan forekomme. Fylkeskommunen skal bidra til å kartlegge risiko og sårbarhet hos befolkningen i fylket og bidra til bevisstgjøring rundt

egenberedskap slik at lokalbefolkningen er i stand til å håndtere eventuelle akutte klimahendelser.

Senterpartiet vil:

- Støtte opp under produksjon, distribusjon og forbruk av lokale råvarer og produkter.
- Arbeide for at overgangen til lavutslippssamfunnet er rettferdig, ivaretar arbeidstakere og sikrer gode og anstendige jobber.
- Stimulere til bærekraftig verdiskapning med høy sysselsetting gjennom politisk påvirkning.
- Initiere kartlegging av risiko og sårbarhet hos befolkningen i fylket og bidra til økt bevissthet rundt egenberedskap.
- Støtte opp under initiativ som bidrar til reduksjon av matavfall, både industrielt/kommersielt og hos privathusholdninger.
- Bidra til at Trøndelag skal bli klimanøytralt gjennom aktiv bruk av innkjøpsmakt.
- Prioritere arbeid knyttet til nullvekstmålet i Trondheimsregionen.
- Bidra til å redusere matsvinnet ved kantiner, videregående skoler og offentlige kontorer som tilhører fylket
- Forvalte EU's vanndirektiv i samarbeid med kommuner og lokalsamfunn
- Styrke kollektivtransporten i distriktene ved å videreutvikle kombinerte løsninger mellom drosjenæringa og offentlig kommunikasjon.
- Bidra til å utvikle nye metoder for samkjøring.
- Støtte opp under fylkeskommunens rolle som pådriver i arbeidet med å etablere klimaplaner og klimaregnskap i kommunene.
- Legge til rette for mer kunnskap om og mer opplæring i bruk av resirkulerte materialer til alle skoler i fylket.
- Arbeide for å utvikle fylkeskommunen innkjøpsreglement slik at mindre og lokale tilbydere ikke blir ekskludert

6. Utdanning

En av fylkeskommunens hovedoppgaver er å kunne tilby ungdommer fremtidsrettet utdanning som samfunnet etterspør. Dette må gjøres i tett samarbeid med næringslivet. De 32 videregående skolene rundt omkring i hele Trøndelag er det viktigste virkemiddelet for å nå dette målet. En desentralisert skolestruktur der elevene i hovedsak kan bo hjemme samtidig som de går på videregående skole er viktig. Senterpartiet mener at nærskoleprinsippet skal legges til grunn ved innsøking til videregående skole.

I årene framover vil vi mangle arbeidskraft. Vi må kunne ta i bruk arbeidskraftreserven som i dag er unyttet gjennom innbyggere som står utenfor arbeidslivet og som ønsker å i større grad bidra. I tillegg er det viktig å utnytte ressursene og se verdien som ligger i den eldre befolkningen. Ny opplæringslov legger til rette for at alle skal ha rett til å fullføre en utdanning. Det er derfor nødvendig å se på ulike måter å gjennomføre utdanning på for voksne som har vært i arbeidslivet og har masse erfaring, sammenlignet med ordinære utdanningsløp. Arbeidet med å videreutvikle Trøndelagsmodellen (en

felles strategi for å redusere antall mennesker utenfor arbeid eller utdanning) må derfor fortsette.

Det er viktig at elevene får god karriereveiledning og at de får prøvd ut ulike yrker gjennom arbeidslivsfag på ungdomsskolen. Det er en målsetting at flere som starter videregående utdanning skal slippe omvalg og at de gjennomfører den utdanningen de starter på. Det er også en målsetting at flere enn 80 % skal ha gjennomført utdanning etter 5 år. Samarbeidet med arbeidslivet er av stor betydning for å nå dette målet. Det er viktig at det er tilgang på nok lærlingeplasser slik at alle elever får lærlingeplasser og fullfører den utdanningen de har startet på. Med økning i antall elever som velger yrkesfag vil det være viktig å videreutvikle høyere yrkesfaglig utdanning innen de bransjer og fag som det er behov for i et fremtidsretta og bærekraftig perspektiv.

Senterpartiet vil:

- Bevare den desentraliserte skolestrukturen over hele Trøndelag
- Legge til rette for en balanse mellom studiespesialisering og yrkesfag tilpasset det framtidige behovet til lokalt næringsliv, offentlig forvaltning og akademia.
- Legge til rette for å ta imot flyktinger og bidra slik at de inkluderes i videregående opplæring.
- Støtte egen akkreditering for Trøndelag høyere yrkesfagskole
- Støtte utbygging av lokaler for høyere yrkesfaglig utdanning
- Støtte endring av regelverk slik at overgang fra høyere yrkesfaglig utdanning videre til høyskoler og universitet skjer sømløst for alle utdanninger
- Videreutvikle strategien «livslang læring» (Lære hele livet)
- Holde fast på at nærskoleprinsippet er modell for opptak til videregående skole
- Arbeide for at planlegging og dimensjonering av utdanning samordnes på tvers av utdanningssystemene.
- Videreutvikle Trøndelagsmodellen.
- Bidra til økt gjennomføring av videregående opplæring og etter- og videreutdanning.
- Styrke innovasjons- og entreprenørskapskompetansen i skolene
- Støtte initiativ som bidrar til økt inkludering i arbeidslivet.
- Sikre lik kvalitet på utdanningen ved alle skoler i hele Trøndelag.
- Legge til rette for at det lokale utdanningstilbudet gjenspeiler det lokale næringslivets behov for kompetanse.
- Gi elever på studiespesialiserende muligheten til å velge valgfag som gir de muligheten til å være på praksis hos bedrifter i det lokale næringslivet.

7. Næringsliv

Det mangfoldige fylket vårt har mange komplette verdikjeder i tillegg til et bredt spekter av vare- og tjenesteproduksjon. Vi har sterke kunnskaps- og teknologimiljøer som gir oss verdifull ballast til å videreutvikle næringslivet vårt.

Fylkeskommunen skal være en aktiv pådriver for å koble utviklingsaktørene sammen med industrien og næringslivet vårt. Dette arbeidet er viktig hvis vi skal klare å nå målene om en økt bærekraftig virksomhet, en mer rettferdig fordeling av fellesgodene, internasjonal konkurranseevne og en balansert utvikling i hele fylket vårt.

Trøndelag Senterparti vil arbeide for nasjonal kontroll og forvaltning av våre energikilder. Samarbeid med våre naboland om utveksling av energi og gjensidig nytte skal videreføres. Forutsigbarhet og stabilitet i markedet er viktig for enkeltmennesker og bedrifter. Politiske tiltak kan være nødvendig for å lykkes med dette.

I årene som kommer vil det bli et stadig større behov for arbeidskraft samtidig som mange fortsatt står utenfor arbeidslivet. Vi ønsker å legge til rette for at så mange som mulig er i fast jobb, det gir sosialt fellesskap, arbeidsglede og mestring for den ansatte samtidig som næringslivet får dekt sine behov.

Landbruk, skogbruk og havbruksnæringene er komplette verdikjeder som er av stor betydning. Regionen har også et mangfold av vare- og tjenesteprodusenter, samt sterke kunnskaps- og teknologimiljøer. Den brede regionale næringsstrukturen gjør oss mindre sårbare ved konjunktursvingninger og i urolige tider.

Senterpartiet vil:

- Legge til rette for at regionens forsknings og teknologimiljøer knyttes tettere på arbeids- og næringsliv
- Jobbe for å forsterke og konkretisere regjeringens satsing på grønn omstilling innen industrisektoren generelt (Grønn Plattform), innen skog- og treforedling, i utslippsfri energiproduksjon og fornybar kraft.
- Stimulere til at offentlig innkjøpere skal bruke leverandører med tariffavtale der det er mulig.
- støtte opp under og bidra inn i arbeidet med Bygdevekstavtaler.
- Støtte opp under nyetablering og satsninger knyttet til grønn omstilling.
- Støtte opp om tiltak for bedre tilgang på kraft i Trøndelag.
- Støtte initiativer som mobiliserer til økt bruk av lærlinger, studenter og traineer i næringslivet.
- Bidra til at integrering blir brukt som verktøy for å sikre nok arbeidskraft.
- Arbeide for å beholde differensiert arbeidsgiveravgift som virkemiddel for næringsutvikling i distriktene.
- Synliggjøre og videreutvikle Trøndelag som en attraktiv region for etablering av nye statlige arbeidsplasser.
- Styrke eksisterende næringsklynger og næringshager og arbeide for å utvikle kompetansemiljøer som er attraktive for næringslivet og for ungdom med høyere utdanning.
- Fremme samarbeidsprosjekter mellom næringsliv, innovasjonsmiljøer, FoUI-institusjoner og offentlig sektor.
- Stimulere til innovasjon i skognæringa for å bidra til klimasmart utnyttelse av skogressursene.
- Legge til rette for utvikling av nye samarbeidprosjekter mellom reiseliv, lokalmatnæring og kulturliv.
- Bidra til økt verdiskaping fra havbruk og fiskeri ved teknologiutvikling for å oppnå større lokal foredling.

Industri

Industrien i Trøndelag har sterke røtter og lange tradisjoner. Industriklynger ligger spredt over hele fylket og tilfører bedriftene og lokalsamfunnene store ressurser i form av kunnskap og teknologi. I årene som kommer må industribedriftene ta i bruk ny teknologi og ny kunnskap for å klare omstillingen til et nullutslippssamfunn. I Senterpartiet ønsker vi å bidra til denne omstillingen ved å legge til rette for gode koblinger mellom industri, kunnskapsmiljø og utdanning.

Trøndelag er rikt på mineralressurser. Dette gir oss store muligheter til å utvikle nye industriarbeidsplasser og økt lokal verdiskaping samtidig som det produseres produkter og råstoffer som er avgjørende for at verden skal klare å gjennomføre det grønne skiftet. Trøndelag har kompetansen som kreves for å skape en bærekraftig gruveindustri. Samtidig er det viktig at det er lokalt og nasjonalt eierskap til ressursene selv om utvinningen gjennomføres av kommersielle aktører. Senterpartiet mener at dette kan løses ved at staten utarbeider en utviklingsstrategi der private og statlige aktører har ulike roller og oppgaver - slik vi kjenner det fra petroleumsnæringen.

Senterpartiet vil:

- Legge til rette for at verdier som skapes lokalt skal komme lokalsamfunnene til gode.
- Bidra til at arealplanlegging og -utvikling skjer i godt samarbeid med kommunene.
- Være en pådriver for å utvikle ny klima- og miljøvennlig teknologi
- Sikre og videreutvikle god infrastruktur for innsatsfaktorer til og fra industriområdene i hele fylket.
- Arbeide for at det igangsettes leting og utvinning av mineraler i fylket, i tråd med bærekraftige og miljøvennlige prinsipper.

Landbruk

Trøndelag er i ferd med å etablere seg som en av de fremste matregioner i verden. Det å være matregion nr. 1 i Europa er en ambisiøs målsetning som har befestet seg gjennom de siste tildelingene av arrangement til Trøndelag. I tillegg har vi et stort mangfold av lokalmatprodusenter som skaper et betydelig antall arbeidsplasser i hele fylket og sørger for store matopplevelser til trøndere og turister. Skal vi klare å opprettholde og forsterke vår posisjon må vi også ta vare på naturressursene for framtidige generasjoner samtidig som vi styrker de lange verdikjedene. Dette gjør vi best ved å koble lokale matprodusenter, serveringssteder, matfestivaler, lokale matmarkeder, utviklingsmiljøer, forbrukere og sterke samvirkeorganisasjoner.

Et aktivt landbruk i hele fylket er en svært viktig del av vår felles beredskapsstruktur. Landbruket legger til rette for spredt bosetting og aktive lokalsamfunn i tillegg til å produsere mat til befolkningen. Å opprettholde og styrke en variert bruksstruktur i hele fylket er viktig for Senterpartiet.

Landbruket har satt seg store mål for reduksjon av klimagasser og har en forpliktende plan for reduksjon av klimautslipp. For at næringen skal lykkes er det nødvendig med en statlig finansiering. De åtte satsingsområdene skal hver for seg og sammen arbeide for at målene i avtalen blir nådd. I årene som kommer nå vil det bli svært viktig å legge til rette at arbeidet med å nå målene lar seg gjennomføre, dette arbeidet krever menneskelige ressurser i form av kunnskap og ferdigheter i tillegg til aktuelle investeringer på kort og lang sikt.

Matjord er en knapphetsressurs som det er viktig å ta vare på. Overordnet betyr dette at enhver nedbygging av matjord må utredes grundigere og vurderes strengere når dyrkamark skal omdisponeres til andre formål.

Det er viktig å ta vare på beiteressursene både på innmark og i utmark. Dette er nødvendig for å øke matproduksjonen, ivareta og utvikle kulturlandskapet, men også for å hindre gjengroing. For at beitenæringene skal kunne benytte utmarka kreves det en balansert forvaltning av alle rovviltarter. Dette gjelder både for beiteprioriterte områder, men også for forvaltningsområder av rovvilt. En balansert forvaltning av rovviltartene skal føre til en større trygghet og forutsigbarhet for beitenæringene. Dette gjelder både bufe og reindrift.

Senterpartiet vil:

- Stimulere til økt, variert og agronomisk god jordbruksproduksjon i hele fylket.
- Bidra til god ressursutnyttning og økt sjølforsyningsgrad.
- Bidra til kunnskapsbasert utvikling og styrket satsing på presisjonsjordbruk og støtte opp under Agritech Cluster.
- Øke andelen av planteproduksjonen som brukes direkte som mat.
- Stimulere til økologisk produksjon for å tilfredsstille markedets behovet, med særlig vekt på grovfôrbasert husdyrproduksjon og grøntproduksjon.
- Styrke attraktivitet og omdømme for næringa for økt yrkesstolthet og rekruttering.
- Utarbeide et kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk i samarbeid med partene i næringa.
- Styrke grunnlaget for bærekraftig verdiskaping i fjellandbruket.
- Stoppe salget av Statskog sine eiendommer til utenlandske eiere.
- Bygge omdømmet for Trøndelag som attraktiv og sterk mat- og reiselivsregion
- Arbeide for å endre konsesjonsloven slik at lovverket ivaretar og sikrer norsk eierskap.
- Stimulere til bedriftsnettverk og markedssamarbeid og styrke arbeidet med rekruttering av nye produsenter.
- Ta i bruk eksisterende mølleanlegg og vurdere nye lokasjoner som beredskapslager for korn.
- Verne om dyrka jord.
- Utvikle og utnytte kompetansetilbudet til vekst og næringsutvikling.
- Legge til rette for biokullproduksjon og karbonlagring i jord.
- Bidra til mer lokal foredling av råvarene.
- Bygge kunnskap og synliggjøre betydningen av landbruksbaserte næringer i våre verdikjeder.
- Legge til rette for mer bruk av beiteressursene i utmarka med en effektiv rovviltforvaltning
- Videreutvikle trøndersk proteinproduksjon for å kunne erstatte soyabaserte proteinprodukter innen landbruk og havbruk
- Videreutvikle de fylkeskommunale skolene Mære og Skjetlein med tanke på rekruttering til landbruket – og som bærebjelker i forskning og utvikling
- Støtte opp om prosesser innenfor både jord- og skogbruk som bidrar til økt karbonbinding

- Oppfordre til at BU-midler og andre tilskudd prioriteres til ombygging av fjøs for å etterkomme løsdriftskrav

Reindrift:

Reindrifta er viktig for å bevare samisk kultur, språk og levesett. Det samiske språket er tett knyttet opp mot aktiv reindrift og en levende kultur og denne driftsformen er dermed avgjørende for å holde språket levende. Næringa utnytter viktige utmarksressurser og har et potensiale for økt verdiskaping gjennom mer videreforedling av reinskjøtt og økt satsing på reiseliv og turisme med reindriftskulturen som utgangspunkt. Reindrifta er en viktig forvalter av beiteressursene i utmarka og bidrar til opprettholdelse av artsmangfold og kulturlandskap sammen med andre beitenæringer. En av de største truslene for næringa er stort rovdyrtrykk. Det er derfor viktig at dette balanseres.

Senterpartiet vil:

- Anerkjenne reindrifta som en viktig familiebasert kulturnæring bygd på et unikt levesett
- Legge til rette for økt verdiskaping av kjøtt og biprodukter samt turisme basert på reindrift.
- Sikre en balansert utvikling i rovviltforvaltningen slik at bestandsmålene forvaltes som både minimums- og maksimumsmål.

Havbruk og fiske:

Trøndelag har rike naturgitte ressurser, også på kysten og i havet. Havbruk og fiskeri sammen med marine næringer (verft, servicenæringer osv) er bærebjelken i vekst og utvikling av gode lokalsamfunn på Trøndelagskysten. Oppdrett, fiskeri og havbruk legger grunnlag for mange arbeidsplasser og med underleverandører som støtter opp under og bidrar inn i verdikjedene er Trøndelag landet største oppdrettsfylke. Det er mangel på arbeidskraft også i denne næringa og det er behov for godt samarbeid mellom offentlig sektor og næring for å skape gode bo- og arbeidsmarkeder. Produktene som produseres langs kysten må raskt ut til markedet og det er derfor behov for god infrastruktur. Dette inkluderer også mottaksanlegg for fisk, slik at flere kan levere fangst nærmere hjemstedet da helst i Trøndelag og dermed bidra til å øke verdiskapinga i fylket. Det er et uttalt overordnet mål å øke lokal bearbeiding av fisk.

For å være attraktiv på et globalt marked må havbruksnæringa tilfredsstillere strenge krav til kvalitet på sluttproduktet samt på dokumentasjon og kvalitetssikring knyttet til produksjonsprosessen. Havbruksnæringa legger derfor grunnlag for mange kompetansearbeidsplasser knyttet til hele verdikjeden gjennom underleverandører og servicebedrifter både i offentlig og privat sektor. Dette økosystemet av arbeidsplasser bidrar til å skape og videreutvikle små og trygge lokalsamfunn langs kysten. En videre utvikling av denne næringa vil fortsatt kreve utvikling av kompetanse, klimanøytrale driftsformer og omstilling til fornybare energikilder.

EU's vanddirektiv legger grunnlaget for all bruk og forvaltning av vannkildene våre. God vannforvaltning er viktig for havbruksnæringa og kravene til produksjon, og forvaltningen gir grunnlaget for riktig bruk og utvikling av områdene langs kysten på lik linje med ferskvannskildene våre. Kunnskapsgrunnlaget for denne forvaltningen må være kvalitetssikret og utført i samarbeid med lokale myndigheter. Dette sikrer god lokal forankring og økt forståelse for riktig forvaltning av våre felles ressurser.

Senterpartiet vil:

- Arbeide for å videreføre prosjektet «Varp» for å rekruttere flere inn til fiskerinæringa i fylket
- Opprettholde og videreføre føringstilskuddsordningen for fisk i tett samarbeid med næringa.
- Arbeide for at mottaksstasjoner blir prioritert/inkludert i Innovasjon Norges virkemiddelapparat slik at det kan bli mulig å søke tilskudd til oppgradering og modernisering
- Bidra til å forenkle Mattilsynets regelverk rundt listeføring for å frigjøre kapasitet
- Stimulere til økt videreføring og verdiskaping i foredlingsleddene lokalt
- Legge til rette for utvikling av nye næringer innen fôr, helse og bioteknologi
- Arbeide for å effektivisere transport av produkter til markedene nasjonalt og internasjonalt.
- Støtte opp om arbeidet med rydding av plast i havet, ved elvebredder og på strender
- Legge til rette for aktiv bruk av sjøareal, også til nye arter for havbruk.
- Arbeide for nok tilgang til fornybar energi til havbruksindustri, kystflåte og kystnæring.
- Videreutvikle trøndersk proteinproduksjon for å kunne erstatte soyabaserte proteinprodukter innen landbruk og havbruk
- Styrke grunnlaget for kompetansearbeidsplasser på kysten gjennom videreutvikling av havbrukslinje (fiskeri og havbruk) og tekniske fag på videregående skoler, høyere yrkesfaglig utdanning og høyskoler/universitet.

Reiseliv, opplevelser og kreative næringer

Reiselivsnæringa er viktig for Trøndelag og bidrar til mange arbeidsplasser i hele fylket vårt gjennom bruk av andre tjenester f.eks transport, servering, opplevelser og handel. Det mangfoldige kulturlandskapet i Trøndelag skapt over århundrer legger til rette for ei reiselivsnæring med forankring i historie og kultur. Trondheim som regionhovedstad har et mangfold av musikk- og kulturtilbud som trekker mange besøkende. Gjennom økt bevissthet rundt næringa ønsker vi å peke på reiselivsnæringa som en mulig karrierevei for unge trøndere. Trøndelag har muligheter til å tiltrekke seg en større andel av kreative næringer gjennom et sterkere samarbeid mellom aktørene i fylket og reiselivet. Kollektivtransport og miljøvennlig transport er viktig for å kunne videreutvikle reiselivet i en mer bærekraftig retning.

Senterpartiet vil:

- Bidra til å styrke og befeste Trøndelag som Europas matregion nr 1 og bruke eierskapet i Oi! Trøndersk Mat & Drikke AS aktivt i dette arbeidet.
- Støtte opp under større arrangementer som markedsfører fylket som reiselivsmål.
- Stimulere til og initiere samarbeid mellom de store kulturinstitusjonene, regionalt og lokalt kultur- og næringsliv.
- Legge til rette for at spel- og musikkteatre i fylket blir mer attraktive som reiselivsopplevelser
- Øke bevisstheten rundt utdannings- og karrieremuligheter i næringa.

- Legge til rette for at kunstnere skal kunne bo, produsere og formidle kunst i hele Trøndelag.
- Støtte opp under Trøndersk Matfestival i Trondheim.
- Legge til rette for at kollektivtilbudet blir mer turistvennlig.
- Arbeide for at Reisepass-ordningen også omfattes av tilbringertransport.
- Legge til rette for en mangfoldig reiselivsnæring i hele Trøndelag, tilpasset de lokale forutsetningene.
- Bidra til å utvikle nye destinasjoner og opplevelser
- Arbeide for å etablere ordningen «Sommerpass» som et permanent tilbud for turister som ønsker å reise kollektivt i Trøndelag

8. Kultur og folkehelse

Trøndelag har et rikt idretts- og kulturliv i hele fylket som bidrar aktivt til god folkehelse, identitet og bolyst. Idrett, kunst og kultur er og skal være en viktig drivkraft for vår felles samfunnsutvikling. Innbyggerne i hele fylket skal ha tilgang på kulturelle opplevelser utført av profesjonelle utøvere.

Våre felles institusjoner har en viktig rolle i å ta vare på og formidle historie, samtidig er det viktig å ha sikre og gode magasin som sørger for lagring av samlinger. Sammen med frivilligheten gjennom aktive historie- og museumslag gjøres det mye viktig arbeid i å forvalte felles kulturarv. Bibliotekene har en viktig rolle som formidler av historie men også som sterk bidragsyter til kunnskapsformidling, inkludering og integrering.

Det er viktig at befolkningen i hele Trøndelag får tilgang til gode kulturopplevelser. Forestillinger og konserter med fylkeskommunal støtte må tilrettelegges for at ikke bare store hus og scener kan få besøk av feks Turneteateret.

Et godt sykehustilbud med akuttfunksjon og fødetilbud er en viktig forutsetning for at folk skal kunne bo og føle seg trygge i hele fylket. Folkehelsearbeidet skal være et bredt samarbeid mellom kommuner, fylkeskommune og frivillige lag og organisasjoner som skal bidra til at trønderne får tilgang på tiltak som bidrar til økt livskvalitet.

Senterpartiet vil:

- Sikre nok ressurser til at Turnéteateret kan turnere i alle deler av fylket
- Støtte opp om den trønderske frivilligheten gjennom kompetanse, økonomi og anerkjennelse av innsats
- Støtte idrettsanlegg og kulturbygg i alle deler av fylket
- Støtte kulturaktivitetstilbud for barn og unge
- Tilby kompetansepåfyll for styrer og tillitsvalgte i frivillige lag og foreninger gjennom kurs og nettverkssamlinger.
- Bidra til oppmerksomhet rundt matkultur og tradisjoner som en viktig del av Trøndelags identitet og kultur.
- Legge til rette for at frivilligheten i fylket blir en sterk og integrert del av vår felles beredskap
- Bidra til å få på plass en stilling som folkedanspedagog med hele fylket som oppdragsområde.

- arbeide for at Statskog og fjellstyrene får en tydeligere og viktigere rolle i rekrutterings- og opplæringsarbeidet for ungdom til jakt, fiske og friluftsliv.
- jobbe for at mennesker med funksjonsnedsettelse uansett alder får mulighet til en aktiv fritid med meningsfulle fritids-, kultur- og idrettsaktiviteter
- Legge til rette for gode lokale møteplasser for kultur, frivillighet og befolkning.
- Jobbe for finansiering til å etablere dagsturhytter i hver kommune som arenaer for turopplevelser og folkehelseaktiviteter i tett samarbeid med frivillige organisasjoner og kommunene.
- At fylkeskommunen må bistå kommunene med kompetanse, og med tilskudd til turstier, merking av løyper og støtte opp om de frivillige lag og organisasjoner som skaper arenaer og aktiviteter for alle aldersgrupper.
- At universell utforming legges til grunn ved all planlegging, gjennomføring og virksomhet i fylkeskommunal regi.
- At fylkeskommunens etablerte tilskuddsordning til «helsefremmende og forebyggende arbeid i Trøndelag» utvikles slik at man får en bedre geografisk fordeling av aktuelle prosjekter.
- Bidra til at Trøndelag gjennom sin status som programfylke kan lykkes i å nå målet om bedre livskvalitet og psykisk helse for befolkningen.
- Oppfordre kommunene til å gjennomføre kunnskapsbaserte tiltak som bedrer barn og unges psykiske helse og bidrar til rusforebygging.
- Støtte opp under arbeidet i Folkehelsealliansens prosjekter med ABC-metoden som metodikk.
- Videreutvikle folkehelsearbeidet sammen med kommuner og frivillig sektor gjennom målrettede tiltak.
- Støtte opp under og bidra til å videreføre satsingen i HUNT.
- Støtte arbeidet med å oppnå god akuttberedskap i hele fylket.
- Støtte opp om dagens fødeavdelinger og akuttfunksjoner i eksisterende sykehusstruktur.
- Arbeide for å få på plass en fast arkivformidlerstilling med ansvar for tradisjonsmusikk og tradisjonsdans i Trøndelag

9. Samferdsel

Senterpartiet vil med sin samferdselspolitikk bidra til at innbyggere i Trøndelag skal kunne ta seg frem på en sikker og miljøvennlig måte. En av målsetningene med samferdselspolitikken er å bidra til å utvide og knytte sammen bo og arbeidsmarkeder i vårt fylke. For å supplere bilen i distriktene er det nødvendig med et kollektivtilbud som bidrar til å øke bolysten. Ferger og hurtigbåter må være tilpasset lokalsamfunnenes behov, både for næringsvirksomhet og private reiser. Gratis ferger har vært en av tiltakene for å øke attraktivitet langs kysten. Senterpartiet vil jobbe videre med dette tiltaket.

Fylkeskommunen har en viktig rolle innenfor miljøpakkens virkeområde og skal bidra til at målsetningene innen avtaleområdet lykkes.

Med bakgrunn i den beredskapsmessige situasjonen mener Trøndelag Senterparti det er nødvendig at vi ser helhetlig på fylkets øst-vestforbindelser fra kysten og inn til svenskegrensa og videre inn i Sverige. Våre flyplasser med kampflybasen på Ørlandet som et sentralt punkt, havnene våre og infrastrukturen rundt disse anleggene i fylket må kunne tåle et helt annet transportbehov enn det som er dagens bruk i en tenkt situasjon. Dette gjelder også fylkesvegene våre som har direkte forbindelser til Sverige i tillegg til riksveg og jernbanenett.

Senterpartiet vil:

- At fylkeskommunen må tenke nytt i kollektivtrafikken. Kollektivknutepunkter med innfartsparkering gir miljøvennlige løsninger.
- Styrke kollektivtilbudet i distriktene
- At kollektivtrafikken som i dag organiseres gjennom ATB skal legges direkte under fylkeskommunal styring
- At tilbudet innenfor bestillingstransport (Flex) videreutvikles slik at alle i hele fylket har et reelt kollektivtilbud.
- Stimulere til å etablere flere ladestasjoner i hele fylket.
- Legge til rette for strakstiltak for gode reisevaner ved E6-utbyggingen.
- Videreutvikle Metrobussystemet i Miljøpakkens avtaleområde i Trondheimsregionen.
- Arbeide for finansiering og tilrettelegging for nullutslipp i kollektivsystemet generelt.
- Ferdigstille hovedsykkelnettet i Trondheimsregionen
- Legge til rette for utvikling av nye og helhetlige mobilitetstilbud med bildeling, samkjøring, kollektiv, bysykkel og el-sparkesykkel
- Arbeide for god areal- og tettstedsutvikling på knutepunkt
- Bidra til avklaring i saken om godsterminal i Trondheim i samarbeid med lokale parter.
- Legge til rette for nytt bussdepot i Trondheim
- Sikre taxinæringa i hele fylket for å ha gode pasientskyssordninger, tilbringertjeneste, bestillingstransport og sikker skoleskyss
- At Transporttjenesten for funksjonshemmede (TT-ordningen) må organiseres og innrettes slik at ordningen fungerer best mulig for alle brukere av ordningen.
- Innføre ordningen med «heim for en 50-lapp» i hele Trøndelag i regi av fylkeskommunen.
- At det som hovedregel kreves tariffavtale i kollektivtrafikkanbudene, for å sikre bedre konkurransevilkår.
- Sikre god styring og gjennomføring av Miljøpakkens tiltak for å bedre og utvikle vei, bane – og kollektivtilbudet i Trondheimsregionen i samarbeid med de aktuelle kommunene.
- Utvide gyldig tid på enkeltbilletter hos AtB
- Videreutvikle dagens kollektivtilbud, med sikte på en sone – og prismodell som sikrer fortsatt billige reiser med buss, båt og tilbringertjeneste i hele Trøndelag.
- At tog, buss og båt korresponderer med hverandre for å unngå unødvendig lang reisetid ved kollektivreiser.
- Arbeide for å gjøre yrkessjåføryrket mer attraktivt.
- Videreutvikle AtB appen

- Utvikle billettsystemer som gjør det enkelt å bruke flere kollektivtilbud med samme billett.
- Støtte opp under prøveprosjektet "utslippsfri hurtigbåt Trondheim – Frosta"
- Initiere en helhetlig kapasitetsvurdering av våre samferdselsforbindelser fra kysten og til svenskegrensa der E14, Meråkerbanen og våre havner er sentrale sammen med grensekryssende fylkesveger.

Bane:

Trøndere trenger jernbane med høy frekvens for at folk kan bosette seg i et stort område av Trøndelag uten å være avhengig av bil for å komme seg på jobb eller ut på reiser. Senterpartiet vil arbeide for å få til et samarbeid med Staten om forskuttering av utbygging og elektrifisering av Rørosbanen og Trønderbanen til nordlandsgrensa.

Senterpartiet vil:

- Sikre at 2 tog i timen mellom Steinkjer og Melhus, med pendel til Grong på Trønderbanen realiseres innen 2027.
- At strekningene fra Trondheim til Steinkjer, Storlien og Røros elektrifiseres.
- At strekningen fra Ranheim til Hommelvik skal legges som dobbeltspor i tunell.
- Arbeide for at billettprisene på Rørosbanen, Dovrebanen, Trønderbanen og Nordlandsbanen får takstsystemet til fylkeskommunen som beregningsgrunnlag.
- Arbeide for å realisere Atlantbanan ved å etablere direkteavganger med tog på strekningen Trondheim – Østersund – Stockholm
- Arbeide for å etablere 2-timersfrekvens mellom Oslo og Trondheim på Dovrebanen.
- Arbeide for at Trønderbanen utvides til å omfatte Oppdal og Røros i sør og Grong i nord.
- Legge til rette for videre utvikling av stasjoner, knutepunkt og jernbanetilbudet generelt, etter 2027
- Starte arbeidet med å planlegge med dobbeltspor på hele Trønderbanen.
- Arbeide for etablering av en autonom togpendel mellom Leangen og Marienborg på Stavne- Leangenbanen
- Arbeide videre for en styrking av fergesambandet Levanger – Hokstad
- Bidra til at det utredes plassering av godshavn med forbindelse til jernbanenettet i Trøndelag

Båt:

For mange trøndere er hurtigbåt - og fergeforbindelsene en forlengelse av fylkesveiene som distriktet er helt avhengige av. Et godt hurtigbåt - og fergetilbud tilpasset brukernes behov er viktig for å opprettholde bosetting og bolyst, og for å sikre tilgjengeligheten for tilreisende. Morgendagens skip og hurtigbåter som drives miljøvennlig med fornybar energi, vil være et godt alternativ til vei og tungtrafikk. Ved å stille høye klimakrav overfor sjøtransport kan klimagassutslippene fra denne sektoren reduseres med 80-100 %. Teknologien er tilgjengelig og det haster med å ta den i bruk mens norsk industri og kompetansemiljøene har et internasjonalt forsprang.

Senterpartiet vil:

- Satse på transport til sjøs for å avlaste fylkesvegene, mer gods på båt medfører færre trailere på veg.
- Arbeide for å utbedre kysthavnene i Trøndelag i samarbeid med kommuner og næringsliv.
- Se på muligheter for å etablere pendlerruter til sjøs på kortere strekninger i tråd med konklusjoner fra Opus +-prosjektet.
- Støtte opp under etablering av hydrogenknutepunkt på Hitra og i Nærøysund
- Se på mulighetene for å etablere fergesambandet Hitra-Aure

Fly:

Trøndelag har flere kortbaneflyplasser i tillegg til knutepunktet Værnes Lufthavn. Til sammen er disse flyplassene godt egnet til å binde sammen Trøndelag på en bedre måte ved at flytilbudet forbedres. Senterpartiet ønsker at Ørland Lufthavn må inn på kortbanenettet i tillegg til at flytilbudene ved Røros og Rørvik/Namsos forbedres.

Det er et felles overordnet mål at luftfarten skal være fossilfri i 2050, og kortbanenettet vil være først ute. Kortbanenettet i Trøndelag er svært godt egnet til å bli brukt av mindre fly på kortere avstander med energivennlige energibærere. Dette vil kreve investeringer men samtidig kan dette bidra til ny og viktig næringsutvikling i tillegg til å knytte regionene sammen i hele fylket.

Senterpartiet vil:

- Arbeide for å knytte sammen kortbaneflyplassene Ørland, Rørvik, Namsos og Røros til knutepunktet Trondheim Lufthavn Værnes.
- Arbeide for økt frekvens og billigere priser på FOT-rutene.
- Være pådrivere for å få tatt i bruk el-fly på kortbanenettet i Trøndelag.

Digitalisering og infrastruktur:

God bredbåndsdekning i hele fylket gir en trygghet for innbyggerne samt muligheter for økt næringsutvikling og opprettholdelse av arbeidsplasser i distriktene. I et stadig mer digitalisert samfunn er både gamle og unge avhengige av velfungerende og stabile nettløsninger i hverdagen. Næringslivet er avhengig av å ha stabile og forutsigbar infrastruktur for å få tilgang til digitaliserte tjenester og bruk av digitalisert produksjonsutstyr. For å sikre god beredskap og opplevd trygghet hos trafikanter vil Senterpartiet arbeide for å få full mobildekning og bredbånd langs hele vegsystemet.

Senterpartiet vil:

- At alle innbyggere i Trøndelag skal ha god mobildekning og nettilgang.
- Utvikle og utnytte ny teknologi. Det må legges til rette for smidig utbygging på en kostnadseffektiv måte.
- Stille fylkeskommunal infrastruktur til disposisjon for næringslivet og frivilligheten.
- Sørge for at tildelt NKOM-midler blir brukt og at prosjektene kommer raskt ut på anbud.
- Støtte opp under initiativ som legger til rette for pendlerkontor i distriktskommunene.

10. Veg

Trøndelag er et stort fylke i utstrekning med over 6.500 km fylkesveg, 1316 bru, 37 tunneler og 24 fergeleier i fylkeskommunal drift. I tillegg har vi et stamveinnett, dette knytter fylket vårt sammen. Høy trafiksikkerhet og god framkommelighet på våre fylkesveger er det som betyr mest for oss i Senterpartiet. Det store etterslepet på over 5 mrd. kr utfordrer nettopp dette. Fylkeskommunens økonomi og ikke minst økte negative klimatiske forhold (ekstremvær) vil være store utfordringer som vi må håndtere i årene framover når vi skal forsøke å ta igjen etterslepet. Dette må det avsettes penger til. Senterpartiet er opptatt av at vi ikke bare skal bygge nytt, men også vedlikeholde den infrastrukturen og de anleggene vi har.

Trøndelag Senterparti mener at dagens regelverk for bompengefinansiert utbedring/utbygging av fylkesveger ikke er tilpasset tynt befolkede områder. Ved lav ÅDT (Årlig DøgnTrafikk) vil bompengebelastningen bli uforholdsmessig stor.

Senterpartiet mener at det er viktig at vi utvikler nye arbeidsformer og innovative løsninger som gir mer riktig veg for pengene og gjennom dette bidrar til bolyst og livskvalitet. Vi skal utfordre FoU-miljøene slik at de gir oss mer kunnskap om miljøvennlige løsninger, f.eks produksjon av asfalt. Vegene i fylket vårt skal alltid være fremkommelige for utrykningskjøretøy, skolebuss og næringstransport. Miljøpakkens Handlingsplan for de kommende årene er viktige for videre utvikling av all samferdsel i Trondheimsregionen.

Senterpartiet vil:

- Ha et samferdselssystem som er trafiksikkert og framkommelig, som gjør det mulig med verdiskaping i hele fylket.
- Arbeide systematisk for å øke fastdekkeandelen på fylkesvegene, etter at grusvegene er opprustet.
- Videreføre og styrke «Grusvegpakken», dvs legge inn mer ressurser i opprusting av våre grusveger slik at de bedre kan tåle klimaendringene.
- Styrke re-asfalteringsprogrammet på fylkesveger.
- Arbeide for å øke Statens bidrag inn i fylkesvegprosjekter ved å styrke fylkeskommunens økonomiske rammer.
- Legge til rette for at modulvogntog tillates på fylkesveger som har kapasitet og bæreevne.
- Arbeide for at nedbetalingstid og finansieringsmodell brukt ved utbedring av fylkesveger må tilpasses regioner med lav ÅDT slik at bompengebelastningen ikke blir uforholdsmessig stor i tillegg til at ulike alternativer for veiprising skal vurderes innført.
- Heve satsene for el-bil på bompengefinansierte veger opp til øverste nasjonale nivå
- Ha en strategi for utbedring av jernbaneunderganger og veier gjennom gårdstun som utgjør en flaskehals for næringsutvikling og framkommelighet.
- Bidra til å løse klimautfordringene, også når det gjelder produksjon av asfalt og andre innsatsfaktorer.
- At lokale forhold og trafikkgrunnlag skal legges til grunn for å velge riktig og hensiktsmessig standard på veger og g-/s-veger.

- Arbeide for fergefrie løsninger på Jøa og Storfosna dersom dette er mulig som fergeavløsningsprosjekter
- At vegeier må ha tett dialog med entreprenørene som vet hvor skoen trykker, hva og hvordan man løser ei utfordring eller reparerer skader.
- Prioritere vegstrekninger og bruer som er avgjørende for Forsvarets beredskap og sikkerhet.
- Videreføre Null-visjonen på trafikksikkerhet.
- Arbeide for at kommunene må få tilgang til mer midler til trafikksikkerhet, særlig i Hjertesoner som er definert som nærområder til skoler og barnehager.
- Arbeide for rassikring på utsatte vegstrekninger
- Legge til rette for å sikre god fremdrift på både sykkel-, gange- og vegprosjekt i Trondheimsområdet for å oppnå nullvekstmålet i Byvekstavtalen.
- Realisere Brundalsforbindelsen og fullføre Johan Tillers veg som tverrforbindelse mellom Heimdal og E6
- Starte arbeidet med Byåsen-tunnelen
- Utvidelse av bompengerekkningen i Miljøpakken
- Etablere et bompunkt for Ila-Flakk-Klett
- legge til rette for flere snarveger og g/s veger også i distriktskommuner
- Arbeide for å redusere spredning av plast ved snørydding og veikosting/vasking
- Arbeide for å innføre løsninger for snødeponering.
- Realisere ny Lakseveg Nord Gartland- Rørvik, Trolldalen (fv 17, fv 770), og Orkdalspakken
- Etablere samarbeidsprosjekt mellom fylket og kommuner som realiserer nye vegløsninger, som f.eks Sitter-Lauvsnes i Flatanger
- Støtte videre arbeid med å framskaffe faktagrunnlag for bro over Trondheimsfjorden og Stjørnfjorden
- Arbeide for å realisere ny Namdalspakke i samarbeid med kommunene

11. Tannhelse

For å gi innbyggerne et tilfredsstillende tannhelsetilbud, må fylkets tannklinikker styrkes. I dag er det mangel på tannleger i flere kommuner og et offentlig tilbud for alle i kommunen hadde gitt bedre tannhelse. Senterpartiet ønsker å følge arbeidet i Tannhelseutvalget tett, og ser fram mot rapporten som skal legges fram i 2024.

Senterpartiet vil:

- Utvikle en framtidsrettet og desentralisert klinikkstruktur.
- Samarbeide med kommunene om forebyggende tannhelse til barn, voksne og eldre – i barnehage, skole og institusjon.
- Arbeide for egenandelsbasert tannbehandling på lik linje som annen helse.
- Videreføre tannlegevaktordningen i helger og høytider.
- Sørgje for at det fylkeskommunale foretaket kompetansesentret TK-Midt sikres tilstrekkelig fylkeskommunal medfinansiering.

12. Internasjonalt samarbeid

Trøndelag er avhengig av et godt internasjonalt samarbeid slik at varer og mennesker kan utveksle verdier og opplevelser på tvers av land. Trøndelag fylkeskommune har som en del av sitt samfunnsoppdrag og være regional tilrettelegger for dette. Senterpartiet vil at fylkeskommunen skal se mulighetene som ligger i de satsingene den norske staten stimulerer til i internasjonalt samarbeid, f.eks EØS-avtalen og det å legge til rette for norsk deltagelse i ulike europeiske samarbeidsprogram. Dette arbeidet gjennomføres av flere aktører, som f.eks Trøndelags Europakontor

Med et urolig verdensbilde og krig i Europa vil det være behov for at Trøndelag fortsatt tar imot flyktninger. Vi skal bidra slik at flyktingene som har behov for det inkluderes i videregående opplæring og at de nye trønderne inkluderes i samfunnet vårt. Det vil være behov for flere måter å ta del i arbeidslivet da de som kommer har ulik grad av utdanning og erfaring.

Kontakten mellom oss trøndere og våre naboer i øst har vært omfattende i århundrer, og området er i praksis en felles region; Nordens Grønne Belte. Trøndelag fylkeskommune legger vekt på at det skal arbeides internasjonalt gjennom det nye samarbeidet mellom Trøndelag og Jämtland/Härjedalen. Dette arbeidet forankres i, og gjennomføres av, Fellesrådet som består av politiske og administrative medlemmer fra begge land. Norge og Trøndelag deltar i programmet Interreg gjennom EØS-avtalen. Prosjekter finansiert av Interreg bidrar til økt verdiskaping, mer kunnskap og regional utvikling i samarbeid med Sverige.

Felles og tilgjengelige samferdselsløsninger sørger for enklere reiseveier både for mennesker og gods. Gode kommunikasjonsløsninger er også viktig for felles utvikling av reiselivs- og opplevelsesnæringer i begge land. En felles kultur og felles historie fortjener økt oppmerksomhet, og bidrar også til å styrke de nordiske språkene. På begge sider av grensen holdes sørsamiske tradisjoner i hevd gjennom en aktiv reindriftsnæring der språk, kultur og tradisjoner videreføres til neste generasjon.

Senterpartiet vil:

- Revidere Internasjonalt handlingsprogram for Trøndelag fylkeskommune
- Skape vekst og utvikling i Trøndelag gjennom internasjonalisering, kompetansedeling, nettverksbygging og de mulighetene som ligger i Norges avtaler med andre land i Europa.
- Bruke Trøndelags Europakontor aktivt som koblingsaktør mellom offentlig virksomhet, privat næringsliv og utdanningsinstitusjoner.
- Satse på Erasmus+ slik at det blir mulig for yrkesfagelever, lærlinger, faglærere og instruktører fra bedrifter og opplæringskontor og fortsatt gjennomføre praksisopphold, hospitering og kurs i bedrifter eller ved opplæringsinstitusjoner i Europa
- Stimulere til at trønderske bedrifter bruker Horizon Europe som verktøy for bedriftsutvikling
- Arbeide for å forbedre de trafikkmessige forbindelsene i Norden.
- Etablere direkteavganger med tog på strekningen Trondheim – Østersund - Stockholm
- Bidra aktivt i utviklingen av Fellesrådet - det nyetablerte samarbeidsorganet mellom Trøndelag og Jämtland/Härjedalen

- Bidra til et økt samarbeid og kompetanseutveksling mellom universiteter/høgskoler i begge land.
- Legge til rette for at Trøndelag og Jämtland/Härjedalen er en felles bo -og arbeidsmarkedsregion
- Støtte opp under Trøndelag som arrangementsregion i samarbeid med andre regioner og land.
- Delta og arrangere en årlig samarbeidskonferanse for Nordens Grønne Belte.

13. Fylkeskommunen som arbeidsgiver

Fylkeskommunen er en politisk styrt organisasjon med fylkestinget som øverste besluttede organ. Vi ønsker at vår arbeidsgiverpolitikk skal utvikles gjennom å føre en forutsigbar og fremoverlent arbeidsgiverpolitikk, og bidra til at ansatte i fylkeskommunen får arbeidsrom til å gi innbyggerne gode tjenester. Ansatte skal også arbeide sammen med andre offentlige aktører, frivilligheten og næringslivet. Dette for å fylle fylkeskommunen sin rolle som samfunnsutviklerrolle i Trøndelag. Senterpartiet ønsker å videreutvikle samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene i drift av fylkeskommunen.

Vi er opptatt av at fylkeskommunen sin arbeidsgiverpolitikk skal beskrive de verdier, holdninger og handlinger som alle medarbeidere i Trøndelag fylkeskommune skal etterleve. Dette for at vi skal ha et felles styringsverktøy som skal bidra til felles retning og mål i arbeidet for fylkeskommunen. I den kommende perioden er det beskrevet tre hovedutfordringer knyttet til organisasjonspolitik;

- konkurranse om godt kvalifisert arbeidskraft i et stramt arbeidsmarked
- å arbeide i stadig omstilling og å være en bærekraftig organisasjon.
- Videreutvikle LO-koordinatorens rolle i innkjøps- og anbudsprosesser

For å møte disse utfordringene mener Senterpartiet at vi trenger en organisasjonskultur som er forberedt og trekker i samme retning. Vi ønsker i den kommende perioden å støtte oppunder arbeid som er definert i ny og revidert organisasjonspolitik for fylket vedtatt i oktober 2022.

Senterpartiet vil:

- Beholde og videreutvikle trepartssamarbeidet som en grunnleggende arbeidsform ved at tillitsvalgte, verneombud og arbeidsgiver jobber sammen mot felles mål.
- Støtte opp under at ansatte og nytilsatte får livslang læring gjennom erfaring og ny kompetanse
- At medarbeiderne i fylkeskommunen skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet.
- Støtte opp under tiltak for likestilling og mot diskriminering
- Fylkeskommunen legger til rette for en desentralisert arbeidsgiverpolitikk der det er mulig. Ordningene gjennom hjemmekontor og pendlerkontor utvikles i samarbeid med ansatte.

14. Fylkeskommunen som eier og innkjøper

Med over 500.000 m² bygg er fylkeskommunen en av de aller største eiendomsaktørene i Trøndelag. Klimagassutslippene som er relatert til eiendomsmassen var i 2022 beregnet til 14400 tonn. Siden 2018 har utslippene fra våre eiendommer blitt redusert med 2000 tonn. Senterpartiet ønsker å bidra til at utslippene reduseres ytterligere i årene framover. Vi ønsker å bidra til at vi har en energieffektiv bygningsmasse og etableringen av selskapet Grønt Hjerte AS skal være med å hjelpe til med å nå våre målsetninger om energieffektive bygg. Samtidig skal energiproduksjon bli en naturlig forvaltning av vår bygningsmasse i årene som kommer. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Dette er globale mål, med lokale løsninger som vår fylkeskommune har ansvar for. Innkjøp av varer og tjenester har store ringvirkninger i næringslivet. Vi vil at fylket bruker sin innkjøpsmakt til å styrke bærekraftig næringsliv.

Senterpartiet vil:

- Se på muligheten for å bruke termisk energi i alle nye og renoverte bygg
- Utnytte produksjonspotensialet for elektrisk energiproduksjon gjennom å legge til rette for solceller på tak og vegger.
- Bidra til reduksjon av klimagassutslipp i byggefasen av nye prosjekt.
- Legge større vekt på hvordan man kan benytte seg av eksisterende bygningsmasse i fornyelse av bygg.
- Stille strengere krav til gjenbruk i kommunale innkjøp, f.eks. gjenbruke møbler og interiør eller kjøpe brukt inventar til kommunale og fylkeskommunale bygg.
- Utvikle en lokal handlingsplan for energieffektivisering av offentlige bygg.
- Investere i solceller og lokal energiproduksjon der det er mulig.
- Samarbeide med næringsforening og/eller lokalt næringsliv om testing av lokale sirkulære kretsløp for varer og materialer.
- Stimulere til samarbeid mellom kommunen og lokalt næringsliv om reparasjonstjenester og oppussing av møbler.
- Gjennomføre mulighetsstudier og livsløpsanalyser for rehabilitering av eksisterende bygg fremfor rivning og oppføring av nybygg.
- Legge til rette for at andre eiendomsbesittere kan benytte seg av kompetanse som fylkeskommunen opparbeider seg gjennom en delingskultur på nye byggeprosjekt.
- Sette nye utslippsmål i økonomiplanperioden og fram mot 2030.
- Stimulere til økt bruk av tre som materiale i byggeprosjekter.

TRYGG STYRING TRYGG FRAMTID

HELE TRØNDELAG

Fylkestingsprogram 2023 – 2027
Vedtatt av fylkesårs møtet 4.3.2023

Trøndelag Senterparti
Kongens gate 40
7713 STEINKER

74 60 00 60
trondelag@sp.no
www.sp.no/trondelag